

Юлія МОСКВИЧ,

orcid.org/0000-0002-0281-8960

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри іноземної філології та перекладу
Міжрегіональної Академії управління персоналом
(Київ, Україна) *yuliyakfn@gmail.com*

МОДЕЛЬ ЖІНОЧОГО ЩАСТЯ В ПОЕТИЧНОМУ ДИСКУРСІ К. БАБКІНОЇ

Статтю присвячено аналізу поетичного світу К. Бабкіної, що зумовлено малодослідженістю цього явища в сучасному літературознавстві. Акцентовано увагу на розкритті феномену щастя в її «жіночій» ліриці.

Описано стилістичні прийоми, які використовує авторка для створення художнього дискурсу та занурення читача в поетичний світ. Підкреслено особливість віршування, коли поезії, як своєрідні ескізи, передають фрагменти із життя сучасної панянки. Це уривки почуттів, виниклих від подразнювачів: спогадів, згадок, пережитих моментів, що уможливають поетичний дискурс із читачем через домислення, навіювання описуваного.

Охарактеризовано образ ліричної героїні, розкрито її внутрішні переживання, психологічні та духовні настанови. З'ясовано, що для яскравої виразності змісту письменниця послуговується літературним трансвестизмом як способом зображення жіночих поривань через їхнє втілення в чоловічому образі.

Підкреслено, що гендерні тенденції як свіже віяння постмодерної епохи дали поштовх до професійного та творчого розквіту жіночого таланту в усіх сферах українського життя. Це спричинило зміну уподобань слабкої статі: від пасивної, підлеглої ролі домашньої господині до активної діячки як у громадському, так і в особистому колі, що знайшло відображення в літературі.

Визначено основні складові частини психологічного та душевного комфорту ліричної героїні, зумовлені її емоційністю та чуттєвістю. До них віднесено «тепло», «щастя», «ніжність», які композиційно виступають акцентами словесної гри та формують значеннєве тло поетичного висловлювання.

Підсумовано, що в поезії К. Бабкіної жінка бачить своє щастя поруч із коханою людиною, але її роль у стосунках не жертвна, а рівна чоловічій. Для неї важливо, щоб обранець цінував її жіночість, мав до дівчини щирі почуття. Наявний у поезії елемент еротизму презентує любов як насолоду. Це модель життя в задоволенні, за якої людина визначає спосіб свого існування через культивування позитивних емоцій. Вищезазначене дало підстави стверджувати, що концепція щастя, яка ґрунтується на гедонізмі та тілесності, є природною й зумовлена життєвою незрілістю, молодістю ліричної героїні.

Ключові слова: поетичний дискурс, «жіноча» тема, модель щастя, словесна гра, слова-маркери.

Yuliya MOSKVYCH,

orcid.org/0000-0002-0281-8960,

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Foreign Philology and Translation
Interregional Academy of Personnel Management
(Kyiv, Ukraine) *yuliyakfn@gmail.com*

THE MODEL OF WOMEN'S HAPPINESS IN K. BABKINA'S POETIC DISCOURSE

The article is devoted to the analysis of the poetic world of K. Babkina as a little-studied phenomenon in modern literary criticism. Emphasis is placed on revealing such an aspect of the writer's work as the phenomenon of happiness in her "female" lyrics.

The stylistic techniques used by the author to create artistic discourse and immerse the reader in the poetic world are described. The peculiarity of poetry is emphasized, when poetry, as a kind of sketches, conveys fragments from the life of a modern young lady. These are fragments of feelings arising from stimuli: memories, recollections, moments experienced, which enable poetic discourse with the reader through speculation, suggestion of the described.

The image of the lyrical heroine is characterized, her inner experiences, psychological and spiritual instructions are revealed. It was found that for the vivid expressiveness of the content the writer uses literary transvestism as a way of depicting women's impulses through their embodiment in the male image.

It is emphasized that gender tendencies as a fresh trend of the postmodern era gave impetus to the professional and creative flourishing of women's talent in all spheres of Ukrainian life. This has led to a change in the preferences of the weaker sex: from a passive, subordinate role of housewife to an active figure in both public and private circles.

The main components of psychological and emotional comfort of the lyrical heroine, due to her emotionality and sensuality, are determined. These markers include "warmth", "happiness", "tenderness" – certain accents of the word game, which form a meaningful background of poetic expression.

It is concluded that in K. Babkina's poetry a woman sees her happiness next to a loved one, but her role in a relationship is not sacrificial, but equal to her husband. It is important for her that the chosen one appreciates her femininity and has sincere feelings for her. The element of eroticism present in poetry presents love as pleasure. It is a model of life in pleasure, in which a person determines the way of his existence through the cultivation of positive emotions. This gave grounds to claim that the model of happiness, which is based on hedonism and corporeality, is natural and conditioned by the immaturity of life, the youth of the lyrical heroine.

Key words: poetic discourse, "female" theme, model of happiness, word game, word-markers.

Постановка проблеми. Сучасна українська поезія активно відгукується на соціально-політичні зміни розмаїттям стилів, жанрів, вибором художньої мови. Цілком природно в літературній царині функціонують сьогодні зорова й фонетична лірика, які межують із нарративною, що поєднує в собі високе слово і понижену лексику, поезією-перфомансом, коли читач залучається до процесу віршованого викладу шляхом відео-, аудіо- чи онлайн-спостереження та відчуває себе безпосереднім учасником такої події. У відповідь на запити часу поетична мова фіксує культурні надбання кожного покоління в художній формі, передає ці здобутки від пращурів нащадкам, ідентифікує останніх зі своїм народом. Типова модель поведінки, риси національного характеру, психотип українця є головними критеріями, що вирізняють нашу націю в сучасному полікультурному світі. Швидкоплинність суспільних змін вносить постійні корективи в усталений портрет українця, проте саме духовні й естетичні цінності зберігають його унікальність, не дозволяють розчинитись у споріднених народах. Культурний консерватизм, яким зумовлено орієнтацію на загальнолюдські ідеали та традиційний вибір художніх засобів у письменницькій діяльності, забезпечує затребуваність таких творів, бо в них порушуються вічні питання людства: щире кохання, справжня вірність, чоловіча дружба, жіноче щастя.

До розуміння останнього в естетиці українського постмодерну звертається чимало авторів, проте на окрему увагу заслуговує поетична творчість Катерини Бабкіної, відомої літературної діячки з Івано-Франківська, чий мистецький хист привернув увагу читачів на початку нового тисячоліття. У 2002 р. побачила світ дебютна збірка сімнадцятилітньої авторки із промовистою алюзивною назвою «Вогні святого Ельма», що означувала коронний розряд жіночої емоційності в українському літературному просторі. З перших віршів поетеса визначила тему, якій і нині залишається вірною. Лейтмотивом творчості авторки стали відчуття людини, спраглої до щастя, з легким відтінком автобіографічності, самоіронії та

розпуки. Цей колаж непромовлених почуттів, щиросердних зізнань, вкраплених у подієвість сьогодення, за банальністю якого приховується тонкий світ жіночих сподівань і мрій, становить невід'ємну складову частину сучасного національного письменства.

Актуальність дослідження полягає в потребі різнопланового вивчення літературного розвитку України останніх десятиліть, особливо його ліричної складової частини, що зумовлено її посиленою духовністю, впливовістю на читача. У процесі вивчення окремих аспектів поетичного доробку постмодерну, зокрема під час аналізу моделі жіночого щастя у творчості К. Бабкіної, ми доповнюємо загальну картину сучасного літературознавчого процесу, деталізуємо художні явища, які нині малодосліджені, розглядаємо специфічне для естетики постмодернізму трактування щастя засобами поетичної мови.

Основними рисами своєї лірики письменниця визначає інтимність, щирість і справжність емоцій, що є визначальними чинниками у виборі предмета нашого наукового аналізу. Саме завдяки цим критеріям можливе жіноче постмодерне трактування щастя через мовчання, внутрішню тривожність, душевну тремтливості ліричної героїні.

Аналіз досліджень. Розуміння задоволення в естетиці ХХ–ХХІ ст. зазнало суттєвих змін порівняно з науковими розвідками попередніх епох, що спричинено творчою кризою модерну, який намагався відійти від усталених норм у суспільно-культурному житті, і набуттям певної ілюзорності й ізольованості моральних цінностей сучасного періоду з його відривом від соціальних ідеалів, домінуванням людського «єго», самозаглибленістю.

Усталене сприйняття щастя бути в гармонії із самим собою та всесвітом, характерне для праць учених давнього часу, доповнилось саморозвитком і самовдосконаленням у дослідженнях наступних періодів. У трактуванні цього феномену в ХVІІ–ХVІІІ ст. сформувався два напрями, що виходили із християнської доброчесності та досягнення власного матеріального добробуту, як

ззначають дослідники філософського дискурсу талану Л. Афанасьєва та Р. Олексенко (Афанасьєва, Олексенко, 2019).

На початку ХХ ст. З. Фройд заперечив значення технічного прогресу як запоруки щасливого майбутнього людини, підкреслив роль ірраціонального у визначенні життєвих пріоритетів особистості. Задоволення, на його думку, виникає лише в моменти найвищої напруги від отримання жаданого та є швидкоплинним явищем (Фройд, 2013). Відхід від колективної свідомості та переосмислення особистої свободи, яку обстоював Ф. Ніцше, стали основою «занурення в себе», поштовхом для всезагального спростування історизму, відкиданням класичних етичних канонів, що підкреслено у працях Р. Барта, Ж. Дельоза, Ж.-Ф. Ліотара, Ч. Тейлора, М. Фуко й інших дослідників постмодерну.

У своїй розвідці, написаній як післямова до роману «Ім'я троянди», відомий італійський діяч і літературознавець У. Еко визначає сучасний культурно-мистецький напрям як «певний духовний стан» (Еко, 1989: 428), властивий кожній епосі, яка, переживаючи період занепаду, шукає шляхи відновлення в нових образах і переосмисленні надбань попередників. Завдяки насмішкватості, мовній грі, пізнаваності персонажів можливе масове сприйняття тексту модернізму, залученість читача в художній світ, подекуди й без розуміння реципієнтом суті такої гри. Значущість світобачення, що ґрунтується на класичних філософсько-етичних підвалинах, поступається емоційному світосприйняттю окремої людини. Остання переживає все в собі, відкидає загальні норми та правила, розуміє індивідуалізм як шлях до власної свободи та щастя.

Самоцентризм і відхід від загальних ідеалів призводять до внутрішнього знецінення особистості, її духовного спустошення, як зазначали у своїх роботах С. К'єркегор і А. де Токвіль. Їхню думку поділяє відомий канадський філософ Ч. Тейлор, який підкреслює потребу особистості в соціалізації та пошуках власного призначення, що йдуть поруч із розумінням загальних цінностей. Лише через внутрішнє переосмислення попереднього досвіду, прийняття позитивних надбань можливі успішні і щасливі розвиток індивідуальності.

Представники сучасної позитивної психології Е. Дінер і М. Аргайл обстоюють теорію суб'єктивного добробуту, згідно з якою відчуття щастя є внутрішнім станом людини, яке активізується завдяки пережитим радісним емоціям від суттєвих позитивних подій. Прибичник екзистен-

ціалізму у психології М. Селігман зазначає, що для повноти щасливого відчуття необхідна змістова наповненість людського життя, яка передбачає самовдосконалення, постановку цілей і їхнє звершення, служіння суспільству.

Феномен щастя натепер є маловивченим, здебільшого він виступає предметом зацікавлення представників американського позитивізму. В українській науці проблематиці людського талану, її фізіологічним проявам присвячено дослідження В. Досенка, І. Кривенко й інших.

Цікавими є роботи українських літературознавців О. Башкирової, Н. Бедзір, Н. Зборовської, Л. Лавринович, які розглядають у контексті українського постмодерну «жіночу» тему, а саме змістовність дамського буття, подаючи, зокрема, порівняльний аналіз цих аспектів із російськими, словацькими та польськими письменницькими джерелами.

Мета статті. Проте поетичний добуток сучасної української літератури через специфіку віршованого зображення не має досить розвідок з окресленого питання. Тому ця *стаття має на меті* описати модель жіночого щастя, властиву постмодерному поетичному дискурсу К. Бабкіної. Відповідно до цього визначено таку низку завдань:

- розкрити «жіночу» тему в ліриці поетеси;
- охарактеризувати образ ліричної героїні;
- проаналізувати засоби, якими досягається відчуття емоційності, інтимності у віршах авторки;
- передати своєрідність зображення стану щастя в контексті специфіки українського постмодерну.

Виклад основного матеріалу. Почавши писати, «як тільки навчилась оперувати словами» (<https://vartozhyty.com.ua/katerynababkina>), К. Бабкіна натепер є авторкою поетичних збірок, прозових творів, дитячих книжок, публіцистичних есе, а також сценаристом і режисером декількох фільмів. Журналістка за фахом і письменниця за покликанням, своїм творчим кредо вона прийняла відтворювати те, чим промовляє її душа, що вона бачить поруч і не може залишитися байдужою. Охопа до онлайн-спілкування, у багатьох інтернет-інтерв'ю діячка підкреслює наявні в її літературному добутку інтимність і автобіографічність, які є основою кожного вигаданого нею образу. Проте елемент вимислу, художнього «обростання» персонажа є доміантним у діяльності митця.

Значну частину поетичної спадщини К. Бабкіної присвячено «жіночій» темі. Її вірші як своєрідні ескізи, що передають фрагменти із життя

сучасної панянки. Це уривки почуттів, виниклих від подразнювачів: спогадів, згадок, пережитих моментів, які уможливають поетичний дискурс із читачем через домислення, навіювання описуваного: «Вона / вийшла палити за двері твоєї кімнати / до вікна, за яким вулиця, / до вікна, за яким навіть опівночі не вгавають кроки, / до вікна, / за яке так нестримно тікають її очі» (<http://ex77.pagod.ru/babkina.htm>). У рядках відсутні особисте тлумачення поетеси, її оцінка дійсності; задіяна у вірші комунікація із читачем спричиняє потребу в останнього договорити уявне, пізнати ситуацію з позиції власного життєвого досвіду. Відбувається активний діалог, породжений текстом, у якому відсутні формулювання, а всі висновки, виниклі у фантазії читача, будуть такими, що мають право на існування.

На особливості літературного дискурсу створювати вигадану реальність шляхом варіативності наявних у ньому тверджень наголошував болгарський культуролог Ц. Тодоров. І хоча це поняття мови є одним із найдавніших у відповідній класифікації, його затребуваність зростає саме в постмодерну епоху, коли цінності культури набували нової форми в письменстві, втратили загальновизначеність ідейно-тематичного вектора соцреалізму.

Поетичний світ К. Бабкіної гармонійно поєднує буденне і високе, приземлене і піднесене, крізь канву громадянської лірики пробиваються інтимні звертання: «Вулиці тихі, на вулицях пахне хліб, / гумою в брук врастають старі авта, / сіється кволого світла між хмари сніп, / бачиш, додому бредуть продавчині риб, / в їхніх слідах чарівна трава пророста. / Де ти?» (Бабкіна, 2017: 19). Досить довга, навіть детальна замальовка похмурої днини переривається коротким жіночим питанням, яким авторка спростовує індивідуалізацію людини епохи постмодерну. Наявний громадянський акцент на сучасне матеріальне становище суспільства нівелюється лаконічним зображенням душевного стану жінки, її психологічним дискомфортом, породженим самотністю. Мистецьки поетеса змальовує чутливість пані, її здатність відчувати найдрібніші деталі, за неважливим помічати суттєве, навіть коли вона перебуває в розпачливому стані через розлуку з обранцем. Ця самотність променить у всьому: гіркому повітрі після дощу, поіржавілих дахах, сухій лусці поміж камінням, порожньому шосе, що зникає без світла, уособлює спустошену жіночу душу без тепла близької людини. Лірика К. Бабкіної не обмежується лише обривчастим відбиттям дійсності, вона покликана передати всі нюанси вну-

трішнього світу сучасної пані, для якої гармонія – це баланс психологічного комфорту та душевного спокою, у чому жінка і вбачає сенс свого життя.

Письменниця приваблює такою дріб'язковою сентиментальністю. Наче намистинки, з'єднує вона до купи спогади дитинства, дорослі враження, що клубочаться в жіночому підсвідомому і по-фрейдівськи вилазять назовні уві сні, приємно бентежать своєю інтимністю: «Її сняться кити і малі північні пташки / блискучі колії та чужі рюкзаки, / і мандаринів середземних стиглі боки / у нічному листі. / Її іноді теж – всі її чоловіки <...>» (<https://onlyart.org.ua/kateryna-babkina-yij-snyatsya-kyty-i-mal/>). Послугуючись тлумаченням сновидінь як засадою психоаналізу, К. Бабкіна сугестує своїми рядками потаємні жіночі бажання, припишкі в підсвідомому слабкої статі. Це ті моменти задоволення, які наповнюють змістом щоденне жіноче життя, які проростають крізь реальну скутість у вигляді прихованого відчуття щастя, нехай навіть уві сні. Фахівець із жіночої психології О. Маховська підкреслює, що для руської жінки характерне приховане особисте життя (<https://rg.ru/2014/03/13/schastie.html>). Це специфіка слов'янського менталітету, закладена ще з давніх часів, коли слабкій статі призначалась другорядна роль. Попереднє століття, посічене світовими війнами, лише посилювало сприйняття жінки як поплічниця, товаришки, але знов на маргіналіях людських стосунків залишився емотивний аспект дамського буття. Закладені в жінок витривалість і цілеспрямованість стали чудовим підґрунтям для феміністичного дискурсу другої половини ХХ ст., проте й порушили питання самоцінності слабкої статі.

Гендерні тенденції як свіже віяння постмодерної епохи дали поштовх до професійного та творчого розквіту жіночого таланту в усіх сферах українського життя. Змінюються уподобання слабкої статі: від пасивної, підлеглої ролі домашньої господині до активної діячки як у громадському, так і в особистому колі.

Ці тенденції швидко знаходять утілення в літературній царині – з'являється жанр «жіночого» письма, водночас «література сама є засобом філософствування про жінку в сучасному світі», як зазначає дослідниця цього феномену С. Філоненко (Філоненко, 2006: 5).

Переосмислюючи своє призначення, жінка міняє власні пріоритети, унаслідок чого трансформується поняття щастя, жертвовність заради коханих людей поступається здоровому егоїзму, самовдосконаленню. Починає видозмінюватись, за визначенням Н. Зборовської, «уявлення жінки

про саму себе», відбувається її внутрішнє зростання як особистості. У літературі відбувається відхід від чоловікоцентричної побудови тексту до тієї, що підкреслює значення слабкої статі, передає жіноче світобачення, надає простір жіночому волевиявленню.

Якщо в попередні десятиліття навіть у поезії письменниць читач натрапляв на опис жіночих почуттів: болю від втрати, радості від зустрічі, теплоти від перебування поруч із батьками, гордості за досягнення дітей, то постмодерний дискурс почав сприймати ці моменти через відчуття чоловіків. У поезії К. Бабкіної «Він забирає її третій» розгортається жадлива трагедія, коли на очах у чоловіка машина збиває його кохану. Ольфакторно-зорова композиція вірша витримана в яскравих фарбах лютого дня, що «зсередини блакитний і білий» і не передвіщає страшних подій. Разом із героєм вірша читач сприймає маркери привабливості обраниці: «запахи, плечі, зап'ястя», сукню, «що розтягується на грудях». І далі, наче спалахи фотокамери, – окремі моменти болю та втрати, яких зазнає чоловік, коли став свідком загибелі коханої. У гендерній манері письма авторка доповнює образ героя «м'якими» якостями: вразливістю, чуйністю, ніжністю, що повною мірою проявляються за критичних обставин. Вдаючись до літературного трансвестизму, К. Бабкіна посилює ефект вагомості слабкої статі в сучасному суспільстві.

Порушивши питання значущості жінки в сучасних взаєминах, поетеса застосовує характерний для її творчості постмодерністський прийом усвідомлення щастя в ситуації втрати. Варто зазначити, що авторка вдало поєднала деконструктивізм створеного образу й естетику поетичної мови. Здебільшого вона роздумує над минучістю фортуни на межі життя і смерті, коли різке відчуття болю контрастує зі світлими кольорами спогадів. Письменниця часто послуговується національним фольклором, пропонує на читацький розсуд певний життєвий нарис. Приклад цьому – її прозова книжка «Щасливі голі люди», в основі якої – відомий китайський вислів про життя в годину змін. Трансформацією цитати Лесі Українки «потрібно цінувати те, що маєш, а не те, про що мрієш» К. Бабкіна в поезії «Забери ці дні, запереч їх, прийми назад <...>» (Бабкіна, 2017: 13) описує трагедію чоловіка, який втратив кохану. Він «навчився щоденно робити вигляд, що все окей» і «вдихати тихо пекло це вогняне», проте «все це не те», що являє собою його життя без обраниці. Наділяючи героя рисами лебединої вірності та відданості, поетеса реабілітує тип маскулінності в сучасній

культурі, що перебуває у кризовому стані, втрачає збережені в архетипах мужність і стійкість. У таких віршах-трагедіях чоловічий героїзм інтерпретується передачею психологічного стану персонажа через акцент на ментальних рисах українця – незрадливості, надійності, щирості в коханні. Обраний жанр вірша-сповіді доводить віру авторки в духовність рідного народу, що є специфічною рисою українського постмодерну в контексті європейського.

Описуючи буденне життя, поезії К. Бабкіної нагадують метафоричний дайджест жіночого повсякдення. Проте досить часто ці враження передаються суголосно із чоловічими, створюють антитезу фемінно-маскулінного світосприйняття: «Вона дзвонить до Бога і палить гашиш. / А ти собі маєш все те на увазі, / Ти нормально їси і достатньо спиш / І не переймаєшся в жодному разі / Що там у неї – нежить чи сказ, / чи є цигарки і чи тепло в хаті» (<http://ex77.narod.ru/babkina.htm>). Стан психоневрозу на межі наркотичної залежності в героїні – це її рефлексія на неприйняття байдужості з боку коханого чоловіка. Чуттєвість, енергійність, рушійність жінки поетеса викладає двома крайніми рядками, у яких утілено всю експресивність жіночої вдачі, її чутливість. Проте весь вірш – це уповільнений дискурс про чоловіче пасивне існування, насичений елементом невизначеного вибору (домінантний сполучник «чи» передбачає певну варіативність, але навіть це не захоочує героя до активних дій). Авторка описує тип чоловіка-«лузера», який має «все, що треба», однак не хоче докладати зусиль реалізувати це. Спираючись на культурну традицію, вона наділяє жінку терплячістю й покірністю – рисами, що у пропонованій історії уособлюють стагнацію. Занурений у контекст сучасної епохи та породжений нею соціум, поетичний наратив наслідує один із визначальних концептів творчості К. Бабкіної: щоб бути щасливим, треба вміти позбавлятися травматичного досвіду, душевного тягаря.

Досліджуючи проблему щастя, засновник позитивної психології М. Селігман запропонував формулу, за якою можна з'ясувати, наскільки людина відчуває себе задоволеною. Складові частини цього рівняння – це індивідуальний діапазон укупі з дією обставин і волі. На перший чинник припадає половина ймовірного відчуття, 10% людської фортуни залежать від впливу близького оточення особистості, останні 40% вона здатна сама контролювати завдяки поставленим цілям та отриманому результату. З огляду на активну жіночу позицію в сучасному світі цю формулу можна вважати відліковою.

У сучасній науці виокремлюється декілька типів жінок, і залежно від розставлених у їхньому житті пріоритетів «кар'єра», «домівка», «родина», «кохання» запропонована модель щастя потребує індивідуального уточнення. Лірична героїня К. Бабкіної – мрійлива, спокуслива і, звичайно ж, трохи забобонна панянка, що стежить за модою: «в неї ниточка червона на зап'ясті, / блиск для губ на смак як сухе вино / і стільки дрібниць в кишнях, і всі на щастя» (<https://onlyart.org.ua/kateryna-babkina-yij-snyatsya-kyty-i-mal/>). Відверта тілесність, що пронизує майже кожен вірш, доводить залежність закоханого від об'єкта насолоди на рівні інстинктів і бажань, що «перебувають поза владою вольового й раціонального начала» (Ильин, 2001: 300). Таке схиляння перед принадами жінки – «зморшок по шкірі її непевний тонкий рисунок, / асиметрію тіла, невизначну, м'яку, природню, / ніби парад сузір'я, чорних родимок візерунок» (<https://onlyart.org.ua/kateryna-babkina-yij-snyatsya-kyty-i-mal/>) – вказує на модифікацію дівочої літературної позиції в постмодерному дискурсі. Тілесна жаданість і неприхований еротизм, що діють на рівні архетипів і породжують відповідні емоції, стверджують самоцінність жінки, її досконалість. Чоловічий сексуальний потяг вкупі із закоханістю – це той інструмент, яким оперує авторка, щоб відобразити справжню людську природу: так чоловік усвідомлює свій нерозривний зв'язок з обраницею, лише з нею він відчуває себе по-справжньому щасливим.

У поезії К. Бабкіної лірична героїня, зовні м'яка та принадна, виявляється сильною психологічно. Вона є рушійною силою для свого обранця. Але це не сприймається як жертва заради коханого, радше – це подарунок долі для нього, бо «поки вона з тобою – лавини минають місто» (<https://onlyart.org.ua/kateryna-babkina-yij-snyatsya-kyty-i-mal/>). Чоловік або із вдячністю приймає, або втрачає надану можливість назавжди – такі вірші часто мають фатальну кінцівку, тілесність та еротизм у них межують із болем і фізичною загибеллю. Гіперболізуючи ймовірну трагедію, К. Бабкіна передає страждання окремої людини як есхатологічну кінцівку, у момент якої тілесне відступає і починається духовне спілкування з Богом.

Розмірковуючи над проблемою щастя сучасної жінки, поетеса звертається до неї опосередковано. У її ліриці відсутні філософські роздуми або цикл подібних віршів. Але побіжно, ненав'язливо, за поетичними метафорами та словами-натяками авторка формує свою модель жіночого талану. До цих знаків-маркерів можна віднести «тепло», «щастя», «ніжність», певні пункти словесної гри,

які формують значеннєве тло поетичного висловлювання. Найчастіше вони властиві мові ліричного героя, у якій акумулюється реальний життєвий досвід і приховані бажання бути щасливим: «Десь там коси течуть їй на плечі, як теплий мед, / а десь тут стільки напрямків, й кожен із них вперед, / і разом усе це щастя – цілісне, неподільне, моє» (<https://onlyart.org.ua/kateryna-babkina-yij-snyatsya-kyty-i-mal/>). К. Бабкіна розпорошує текст на кілька незалежних художніх образів, передає поліфонію сучасного світу, пропонує читачу варіативність розвитку подій і віддає перевагу внутрішньому комфорту людини. Метафоричним порівнянням жіночого волосся з медом поетеса звертається до народного обряду розплітання коси, яку змашували бджолиним нектаром, щоб «збільшити плодючість молодою» (Грицюк, 2014). Цей звичай відбувався напередодні, як наречена мала йти запрошувати гостей на весілля. В описаній традиційній події приховується елемент еротизму, бо розчісувана коса асоціювалась із чоловіком – обранцем дівчини, якому в галицькій приповідці відводилась роль того, хто «розчесав їй косу до вінця» (Франко, 1907).

Послугуючись національними та сучасними мотивами, К. Бабкіна моделює в уяві читача традиційний формат жіночого щастя – це заміжжя, родина, діти. Відчуття теплоти близької людини для ліричної героїні – це відчуття задоволення, повноти жіночого буття. У її поетичній книжці «Заговорено на любов» через звукову гру «безжальна пізня Зима», «мерзла хурма», «Зимна суть», «Зігріті руками» відбувається перепрограмування відчуттів: усвідомлення власної не потрібності кодується теплотою дорогої людини. Поетеса провокує читача до акту творчої комунікації, залучає до гри сприйняттям холодної зими, кольоровими епітетами, антитезами вражень, вигадливими порівняннями.

Вона досить часто бавиться сплетінням асонансів і алітерацій, суто філологічні фігури межують із тропами, а буденність співіснує з філософськими міркуваннями, коли авторка фокусується на почутті кохання як запоруці жіночого щастя. У таких відвертих відступах К. Бабкіна часто втілює жіноче світобачення в образі ліричного героя, що своїми вчинками передбачає ймовірність свого майбутнього: «Залишається тільки дівчина, зливою вимита, / та її засмагли, блискучі і теплі плечі. / <...> / Бо тільки вона буде і джином тобі, і тоніком, / тютюном, повітрям і димом» (Бабкіна, 2017: 6). Ефектність жіночого суб'єктивізму, представлена літературним оздобленням образу дівчини та розмовною фіксацією чоловічих цін-

ностей, уможливорює тиск авторки на емоції читача, проєціює реакцію реципієнта, впливає на первинне сприйняття. У її поезіях, створених по-живому із реальних доль і подій, з тонким еротизмом і відвертою тілесністю, завжди є місце потаємному бажанню, мрії як невід'ємному атрибуту дамського існування.

Окрім почуття кохання, сенс жіночого існування ліричної героїні криється в родинних зв'язках. Для неї сім'я, батьки – це частина тепла, яке лежить в основі розуміння щастя. Граючи спогадами, як-от «маміні фіранки», що «висять в маленькій кухні», «батько», який «палять люльку» (<http://ex77.narod.ru/babkina.htm>), К. Бабкіна акцентує увагу на теплоті родинного інтиму як підвалині становлення й розвитку особистості. Глибинний контакт із предками кожна людина відчуває протягом усього життя, звідси беруть витоки вчинки та прагнення особи. Дівочі спогади ліричної героїні зумовлюють її душевність у стосунках із чоловіком, вразливість, м'якість. Доросле життя протиставляє цьому дійсність, де «кніжність така нетривала матерія / вірність така ненадійна фактура», але воно не здатне викривити сформовані риси ліричної героїні, зламати її психологічно або змінити її розуміння щастя.

У поезії К. Бабкіної жінка бачить своє щастя поруч із коханою людиною, але її роль у стосунках не жертвна, а рівна чоловічій. Для панянки важливо, щоб обранець цінував її жіночість, мав до неї щирі почуття. Наявний у поезії елемент еротизму презентує любов як насолоду. Це модель життя в задоволенні, на думку М. Селігмана, коли людина визначає спосіб свого існування через культивування позитивних емоцій від того, що приносить їй насолоду. Такий стан є природним для молодої жінки – ліричної героїні. Її модель щастя, що ґрунтується на гедонізмі та тілесності, зумовлена життєвою незрілістю, молодістю, а темні фарби життя сприймаються нею на чужих прикладах.

Висновки. У результаті проведеного аналізу поетичного дискурсу сучасної української письменниці К. Бабкіної ми дійшли таких висновків:

1. Лірика авторки трансформує усталений погляд на гендерні опозиції в літературі, тому «жіноча» тема подається через осучаснення чоловічої проблематики в постмодерні, образ ліричного героя набуває жіночих властивостей: ніжності, м'якості, щирості, водночас втрачається його авторитарність, центричність.

2. Лірична героїня поезії – тендітна, приваблива молода жінка, чие дорослішання відбувається шляхом втрат і розчарувань, проте закладені в дитинстві риси її жіночості, привабливості зберігаються протягом становлення, що відображає літературну традицію замилювання українкою.

3. Розуміння цінності жіночого буття поетеса екстраполює через чоловічий образ. Світосприйняття ліричного героя будується на антитезі життя з коханою й існування без неї, унаслідок цього доводиться значущість кохання для кожної особи.

4. Розглядаючи питання щастя, К. Бабкіна визначає основні критерії, із яких складається формула задоволення її героїні, – це тепло, любов, вірність.

5. Щаслива людина у творчості авторки – особа, на долю якої випали важкі випробування, але її серце відкрито для світлих почуттів. Вона переборює лихо та скидає із себе цей важкий тягар, щоб знову відчути радість життя.

6. Модель жіночого щастя являє собою життя в задоволенні, що виходить із культивування позитивних емоцій, цінних для героїні, а також ґрунтується на посиленій вразливості, тілесності, зважаючи на її молодий вік.

7. Поезія заохочує до активного домислення читачем, інтерпретування ним життєвих епізодів, поданих у вигляді колажу протиставних явищ, відчуттів, емоцій, ужитих художніх засобів. Вірші насичені яскравими метафорами, алітераціями й асонансами, що формують тембр словесного прочитання, антитезами, літературною та розмовною лексикою. Проте використання предметних образів свідчить про їхню функцію охоронця історичної пам'яті, звичаїв, що вказує на нерозривний зв'язок творчості К. Бабкіної з українським фольклором і літературною традицією.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Афанасьєва Л., Олексенко Р. Феномен щастя в контексті філософського дискурсу. *Вісник Львівського університету. Серія «Філософсько-політологічні студії»*. 2019. Вип. 22. С. 16–22.
- Бабкіна К. Заговорено на любов. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. 96 с.
- Галицько-руські народні приповідки. Етнографічний збірник / збір. і впор. др. І. Франко. Львів, 1907. Т. 23. С. 296.
- Грицюк О., Ігнатенко І. Символіка жіночого волосся в традиційних віруваннях та обрядах українців. *Етнічна історія народів Європи*. 2014. Вип. 44. С. 25.
- Ильин И. Постмодернизм. Словарь терминов. Москва : ИНИОН РАН – INTRADA, 2001. 384 с.

5. Філоненко С. Концепція особистості жінки в українській жіночій прозі 90-х рр. XX ст. : монографія. Київ, Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2006. 156 с.
6. Фрейд З. Недовольство культурой. Харьков : Фолио, 2013. 224 с.
7. Эко У. Заметки на полях «имени розы». *Имя розы* / У. Эко. Москва, 1989. С. 427–468.
8. Бабкіна К. Вірші. URL: <http://ex77.narod.ru/babkina.htm> (дата звернення: 01.04.2021).
9. Бабкіна К. Вірші. URL: <https://onlyart.org.ua/kateryna-babkina-yij-snyatsya-kyty-i-mal/> (дата звернення: 01.04.2021).
10. Бабкіна Катерина. URL: <https://vartozhyty.com.ua/katerynababkina> (дата звернення: 01.04.2021).
11. Как любят женщины в России. *Российская газета. Неделя 58 (6330)*. URL: <https://rg.ru/2014/03/13/schastie.html> (дата звернення: 01.04.2021).

REFERENCES

1. Afanas'jeva L., Oleksenko R. Fenomen shchastya v konteksti filosofsk'ogo diskursu. [The phenomenon of happiness in the context of philosophical discourse]. *Bulletin of Lviv University. Series philosopher-political scientist. studios*, 2019, Vol. 22, pp. 16–22 [in Ukrainian].
2. Babkina K. Zagovoreno na lyubov. [Talked about love]. Kharkiv : Book Club “Family Leisure Club”, 2017, 96 p. [in Ukrainian].
3. Galic'ko-rus'ki narodni pripovidki. Etnografichnij zbirnik / zibr. i vpor. dr. I. Franko. [Galician-Russian folk tales. Ethnographic collection]. Lviv, 1907, Vol. 23, p. 296 [in Ukrainian].
4. Gricyuk O., Ignatenko I. Simvolika zhinochogo volossya v tradicijnih viruvannyah ta obryadah ukraïnciv. [Symbolism of women's hair in traditional beliefs and rituals of Ukrainians]. *Ethnic history of the peoples of Europe*, Vol. 44, 2014, p. 25 [in Ukrainian].
5. Il'jin I. P. Postmodernizm. Slovar' terminov. [Postmodernism. Glossary of terms]. M. : INION RAN – INTRADA, 2001, 384 p. [in Russian].
6. Filonenko S. O. Konceptiya osobistosti zhinki v ukraïns'kij zhinochij prozi 90-h rokiv XX stolittya : monografiya. [The concept of a woman's personality in Ukrainian women's prose of the 90's of the twentieth century : a monograph]. Kyjiv, Nizhyn : Aspect-Polygraph Publishing House LLC, 2006, 156 p. [in Ukrainian].
7. Freud S. Nedovol'stvo kul'turoj. [Dissatisfaction with culture]. Harkiv : Folio, 2013, 224 p. [in Russian].
8. Eco U. Zаметki na polyah “imeni rozy”. Eco U. Imya rozy. [Notes on the margins of the “name of the rose”. Eco U. The name of the rose]. M., 1989, pp. 427–468 [in Ukrainian].
9. Babkina K. Virshi. [Poems]. URL: <http://ex77.narod.ru/babkina.htm> (Last accessed: 01.04.2021).
10. Babkina K. Virshi [Poems]. URL: <https://onlyart.org.ua/kateryna-babkina-yij-snyatsya-kyty-i-mal/> (Last accessed: 01.04.2021).
11. Katerina Babkina. URL: <https://vartozhyty.com.ua/katerynababkina> (Last accessed: 01.04.2021).
12. Kak lyubyat zhenshchiny v Rossii. [How women love in Russia]. *Russian newspaper. A week 58 (6330)*. URL: <https://rg.ru/2014/03/13/schastie.html> (Last accessed: 01.04.2021).